

Valgemneporteføljen: Delrapport 1b Policy og strategi

Contents

Valgemneporteføljen: Delrapport 1b Policy og strategi	1
Mandat for delrapport 1b	2
1. Introduksjon	2
2. Rammene: Antall emner og ressursbruk for det enkelte emne	2
2.1 Innledende betraktninger	2
2.2 Antall valgemner	6
2.3 Tiltak for økt studiekvalitet på valgemner	6
2.4 Tilby emner med lavere frekvens	8
2.5 Teknologi: ressursbruk og undervisningskvalitet	9
2.6 Skal det settes opp undervisning i emner med lavt studenttall?	10
2.7 Samarbeid på tvers av fagmiljø: økt tverrfaglig emnetilbud for studentene på MiR	11
2.8 Oppfølging av omfang og undervisningstilbud i språkemner og andre enkeltemner	11
3. System for opprettelse og nedleggelse av valgemner	12
3.1 Innledende betraktninger – hva kan vi lære av erfaringene fra tidligere forsøk på å redusere porteføljen?	12
3.2 Fagene opprettes for en begrenset periode	13
3.3 Alle valgemnene skal vurderes samtidig	14
3.4 Fagmiljøene som deltager i beslutningsprosessen	14
3.4.1 Hvilke «fagmiljøer» bør delta?	15
3.4.2 Forslag til beslutningsprosess og rammer	17
3.5 Alternativt forslag: Beholde dagens ordning for opprettelse og nedleggelse av valgemner	19
4. Forslag til revisjon av vedtatte kriterier for valgemner:	19
4.1 Forslag til «Vilkår og retningslinjer for opprettelse og videreføring av valgemner»	20
5. Oppsummering	21

Mandat for delrapport 1b

Arbeidsgruppen bes redegjøre for ulike strategier som kan være førende for valgmemnetilbudet og gi sin strategianbefaling for det videre arbeidet. Behovene til Masterstudiet i rettsvitenskap skal stå sentralt for emnetilbudet. I hvilken grad og hvordan skal tilbudet også påvirkes av de engelskspråklige mastergradene, de innreisende utvekslingsstudentene, fakultetets forskergrupper, valgprofilene, instituttstruktur, samfunnsoppdraget ved å tilby fag som enkeltemner for jurister eller andre profesjoner, eller andre faglige prioriteringer?

1. Introduksjon

Arbeidsgruppen har hatt brede diskusjoner om valgmemneporteføljen på fire møter. På bakgrunn av diskusjonene har gruppen bestemt seg for at den vil i denne delrapporten presentere noen konkrete forslag som i utgangspunktet tilhører delrapport 2. Bestillingen for delrapport 1b er vanskelig å besvare uten å gå inn i særlig to hovedtemaer:

- Ressursbruken for den samlede porteføljen, og for de enkelte fag. Arbeidsgruppen vil komme med noen anbefalinger knyttet til undervisning, vurdering, teknologi og frekvens, da disse anbefalingene er relevante for å si noe om størrelsen på hele porteføljen
- Prosessen for å opprette og legge ned fag. Den overordnede målsetningen for arbeidsgruppen har her vært å komme med et forslag til et bærekraftig system som legger bedre til rette for fagutvikling og dynamikk innenfor porteføljen.

Arbeidsgruppens forslag knyttet til disse hovedtemaene vil i stor grad besvare bestillingen for delrapport 1b. Videre vil det også i 1b presenteres et forslag til reviderte kriterier for opprettelse av valgmemner. Her fremkommer arbeidsgruppens anbefalinger til hva som bør være førende for valgmemnetilbudet vårt.

2. Rammene: Antall emner og ressursbruk for det enkelte emne

2.1 Innledende betraktninger

Delrapport 1a viser at det pr i dag er 71 valgmemner,¹ og at de i hovedsak har de samme rammene: 20 timer undervisning og en 4 timers skoleeksamen. For de engelskspråklige emnene gis 22 timer undervisning, samt mulighet for TULSA. I tillegg er noen emner gitt lov til å ha andre (og mer ressurskrevende) vurderingsformer.

Fakultetets bruk av ressurser på valgfagene har stått sentralt i mange tidligere diskusjoner om porteføljen. Tall arbeidsgruppen har fått utarbeidet viser at valgmemnene samlet sett er en inntektskilde for fakultetet, anslått til 15 millioner «overskudd» for 2016. Regnestykkene varierer imidlertid mye mellom fagene, avhengig av antall og hvilke grupper av studenter som tar det

¹ Emner som gis både på master- og bachelornivå telles likevel som ett emne.

enkelte fag. Med fire timers skoleeksamen gir emnene overskudd dersom de har ca. 10 studenter som avlegger eksamen.²

Kutt i antall fag vil gi noen reduserte kostnader: innsparingene er knyttet til kutt i antall undervisningstimer. Å legge ned fag der det i dag ikke tilbys undervisning, vil dermed ikke føre til kostnadsreduksjon. Utgiftene til sensur vil være de samme dersom det totale studentantallet forblir det samme – studentene vil da bare sensureres i andre fag. Et smalere tilbud vil imidlertid også kunne bety færre studenter (særlig mht de som tar enkeltemner, praktikere, studenter fra andre programmer ved UiO og andre institusjoner³), og dermed også mindre inntekter fra studiepoengsproduksjon. Man kan spare seg til fant.⁴

I tillegg til den økonomiske ressursbruken, har bruken av interne ansattes undervisningstid vært et tema. Valgemnene har en klart større *andel* interne lærere som underviser enn de obligatoriske fagene. Forskjellen blir likevel mindre dersom man tar høyde for ulikhetene i mengden undervisning som tilbys, og det er uansett slik at de fleste interne lærere bruker mesteparten av sin undervisningstid på de obligatoriske fagene. Det er imidlertid ikke sikkert at en reduksjon i antall valgemner vil føre til en merkbart høyere intern lærerandel på 1.-4. studieår. Valgemnene utgjør kun 12 % av de budsjetterte undervisningstimene, en langt større del av de ansattes undervisningsplikt godskrives pga frikjøp eller andre fradrag.⁵

Arbeidsgruppens mandat ber ikke eksplisitt om at gruppen primært skal foreslå reduksjon i ressursene brukt på valgemner, eller ta sikte på å maksimere inntektene. I gruppen har det også vært ulike meninger om eventuelle reduserte utgifter knyttet til kutt i antall emner bør komme de obligatoriske emnene på rettsstudiet til gode, eller brukes til å heve kvaliteten på studietilbudet på de gjenstående valgemnene.

Gruppen mener at en stor reduksjon i antall valgemner ikke er ønskelig eller nødvendig. Dette er særlig begrunnet i at gjennomgangen viste at de aller fleste av emnene gir økonomisk overskudd, at en bred portefølje har mange fordeler faglig sett, og at det vil være svært uheldig om et for strengt rammeverk fører til at vi legger ned faglig gode emnetilbud som våre lærere ønsker å undervise i, som studenter ønsker å avlegge og som gir fakultetet et økonomisk overskudd. En stor reduksjon i antallet fag vil også kunne medføre større studentgrupper: med 50 valgemner vil gjennomsnittstallet for fag med både bachelor- og mastertilbud være 47-50 studenter vi er forpliktet til å ha et tilbud til; enkeltemnestudenter og privatister kommer i tillegg til dette.⁶

² Se delrapport 1a punkt 8.

³ Se delrapport 1a punkt 3 for beskrivelse og tall for de ulike studentgruppene.

⁴ Se delrapport 1a punkt 8 for beregninger av økonomien i de enkelte emnene.

⁵ Se delrapport 1a punkt 9 for tall knyttet til bruk av interne lærerkrefter.

⁶ Se delrapport 1a punkt 3.2 for beregninger av gjennomsnittlig størrelse på studentgruppene.

Det må derfor kommenteres at arbeidsgruppens forslag om nytt system for opprettelse og nedleggelse av valgemner fremmes uavhengig av hvilken størrelse på porteføljen som vedtas: Forslaget er gjennomførbart uavhengig om porteføljen er på 50, 60 eller 70 emner.

Arbeidsgruppen har i det videre forslaget tatt utgangspunkt i at forslagene våre skal sikre et kvalitativt godt tilbud innenfor dagens rammer. Dette krever at man ser på hvordan de tilgjengelige ressursene bør brukes for å gi et godt tilbud på hvert enkelt fag, hva dette betyr for antallet fag totalt, og hvordan man etablerer systemer som gjør at tilbudet kan tilpasses både økonomiske rammer og faglige prioriteringer i fremtiden.

Tankekart:

Hva vil vi ikke miste?

Bredt og faglig godt emnetilbud for våre og eksterne studenter

Inspirerte lærere

Emner som støtter opp und LLMs/MPhil og profiler

Gode inntekter

Hva vil vi oppnå?

Dynamisk portefølje med forskningsnære, aktuelle og faglige gode emner

Bedre studiekvalitet enn kun forelesninger

Gode faglige prosesser rundt opprettelse og nedleggelse av emner

God fordeling av internes tidsbruk på valgembner vs ovligatoriske emner

Risikofaktorer

At vi legger ned emner som er gode, ønsket av lærere og studenter og gir inntekter

At gode forslag ikke blir prioritert av instituttene

Økt arbeidsmengde for admin og faglige knyttet til prosessene

Større studentgrupper på det enkelte fag

Rammer

Dagens ressursramme for valgembner kan ikke økes

Fakultetet vil få strammere økonomiske rammer de nærmeste årene, og dermed behov for å kunne styre ressursbruken på valgembnene

2.2 Antall valgemner

Arbeidsgruppen ser det som viktig å foreslå studiekvalitetshevende tiltak på de valgemner som tilbys. Den ønsker derfor å foreslå at antall emner i porteføljen reduseres noe i forhold til i dag, så det kan brukes noe mer ressurser på det enkelte emne.

På bakgrunn av en beregning av kostnadene ved de tiltak som foreslås nedenfor, anbefaler flertallet av arbeidsgruppen at fakultetet tilbyr en portefølje tilsvarende ca. 50 valgemner hvor det gis undervisningstilbud en gang i året. Uten at det kan legges til grunn at studentene vil fordele seg jevnt, vil dette gi en gjennomsnittlig gruppestørrelse på ca. 30 studenter på emner som kun har masternivå og ca. 60 studenter på emner som både har bachelor- og masternivå. Dette er basert på beregningene for antall studenter som har studierett på MiR, LLMs/MPhil og utvekslingsstudenter; enkeltemnestudenter og privatister vil komme i tillegg og øke gruppestørrelsen ytterligere. Arbeidsgruppen mener at porteføljen ikke kan reduseres mer enn dette, også fordi dette vil legge til rette for svært store grupper på hvert enkelt emne.

Det bør fortsatt være mulig å velge å gi to valgemner som alternerer slik at de gis kun annethvert år.

Anbefalingen om ca. 50 valgemner er basert på at det er ønskelig å legge opp til en årlig innsparing som brukes til å styrke gjenværende emner i porteføljen. Det er sannsynlig at med reduksjon av antall emner vil flere emner som i dag ikke har undervisningstilbud bli foreslått nedlagt. I dag er det fem emner der det ikke gis undervisning, dvs. at en reduksjon av 20 emner trolig kun tilsvarer nedleggelse av undervisningstilbud i 10-15 valgemner. Dette kan stipuleres til en årlig innsparing på ca 550 000 kr. [Se beregning av sparepotensial ved reduksjon i antall emner.](#)

2.3 Tiltak for økt studiekvalitet på valgemner

I dag er hovedregelen at undervisningstilbudet i valgemnene kun består av 20/22 timer forelesning. Ansvarlige faglærere for valgemnene melder jevnlig, både i de periodiske evalueringene og i tilbakemeldinger til studieansvarlig for 5. studieår, at det er ønskelig med mer ressurser til det enkelte fag. Dette kan gjøre det mulig å styrke undervisningskvaliteten, f.eks. ved flere forelesningstimer, mulighet for mindre grupper og mer studentaktivitet for emner med mange studenter, frivillige skriftlige innleveringer, og mulighet for mer ressurskrevende vurderingsformer (ikke bare 4 timer skoleeksamen, men også hjemme-eksamen, essay etc).

Arbeidsgruppen har diskutert følgende studiekvalitetshevende tiltak:

- TULSA-undervisning som supplement til forelesninger
- Varierte vurderingsformer
- Frivillig skriftlig innlevering

Det er ønskelig å bygge videre på de pedagogiske tiltakene som allerede er innført for noen emner, og dette er tiltak vi har positiv erfaring med. Valgemnene varierer i størrelse, sammensetning av

studentgruppen, innretning og faglige utfordringer. Ingen av disse tiltakene vil passe for alle valgemenner i porteføljen, og det må være opp til ansvarlig faglærer hva som egner seg for det enkelte emne. Dersom ansvarlig faglærer ønsker å innføre et av tiltakene på listen innebærer dette økte kostnader, og det er viktig å utrede hva som er de totale rammene og hvordan det administreres slik at vi ikke går utover dette eller skaper for store ulikheter mellom emnene.

2.3.1 Mindre grupper, mer studentaktivitet og trening av muntlig fremstillingsevne:

TULSA: Med en utvidelse av TULSA til også å tilbys på de norske valgemenne er det viktig å fortsatt beholde de rammene som eksisterer for ordningen i dag. TULSA er dialogbasert smågruppeundervisning som skal ledes av midlertidige tilsatte som har faglig kompetanse innenfor faget. Disse rammene gjør at vi ikke kan garantere TULSA-undervisning i alle fag hvert semester; det er et tilbud som vil variere etter hvilke personalressurser som er tilgjengelige. TULSA skal gjøre det lettere for midlertidige tilsatte å få tildelt undervisning, og det krever at ansvarlig faglærer involverer seg. Det legges til grunn at det vil fortsatt ha en noe lavere forberedelsesfaktor i undervisningsregnskapet enn annen type undervisning.

Det er ikke trolig at alle valgemenner skulle ønske å tilby TULSA-undervisning, og dette bør prioriteres for valgemenner med større studentgrupper. Arbeidsgruppen mener vi bør legge til grunn at det må være budsjettmessig dekning for at tilbudet dobles i forhold til i dag dersom en skal oppfordre alle ansvarlige faglærere til å tilby dette. I 2017 er kostnadene knyttet til TULSA beregnet til ca. 250 000 kr.

2.3.2 Varierte vurderingsformer: Fakultetet har hatt varierte vurderingsformer på agendaen i mange år. Det er nå innført hjemmeeksamen på 3. studieår og vedtatt en semesteroppgave på 2. studieår. På valgemenne har de varierte vurderingsformene vokst frem på initiativ av de ansvarlige faglærerne og de har mange pedagogiske fordeler. De varierte vurderingsformene er alle mer ressurskrevende enn 4 timers skriftlig skoleeksamen, men arbeidsgruppen ønsker å gi de ansvarlige faglærerne muligheten til å velge den vurderingsformen de mener er best for sitt emne. Innføring av eksempelvis «midt-term» på større valgemenner vil være ressurskrevende, men gir studentene en mulighet til å jobbe aktivt med stoffet og få konkrete tilbakemeldinger.

Det er heller ikke trolig at alle valgemenner ønsker å innføre andre vurderingsformer, men vi bør legge til grunn for budsjettmessig dekning for en viss økning. Dersom en legger til grunn at noen emner vil velge å innføre semesteroppgave, men andre vil velge en form for hjemmeeksamen kan man beregne at kostnadene øker gjennomsnittlig med ca. 670 kr per kandidat for hvert emne som velger en annen vurderingsform. Videre legger vi til grunn at dette skal ganges opp med 600 kandidater, (20 emner med gjennomsnittlig 30 kandidater per emne). Med dagens uttelling i timeregnskap vil dette gi økte årlige kostnader på ca. 400 000 kr.

2.3.3 Skriftlig innlevering: I noen valgemenner er en skriftlig innlevering i løpet av semesteret en obligatorisk del av alternative vurderingsformer, videre er det noen valgemenner som tilbyr frivillig skriftlig innlevering i løpet av semesteret. Slike innleveringer gir studenten skrivetrening, legger til rette for å arbeide med faget og gir studenten mulighet til å få konkret tilbakemelding før eksamen.

Dette er positivt med tanke på økt studiekvalitet. Skriftlig innlevering er også relativt rimelig i forhold til andre tiltak.

Skriftlig innlevering kan gjøres til et enten obligatorisk eller frivillig element. Dersom man innfører obligatorisk skriftlig innlevering på alle valgemner kan dette potensielt gi svært store utgifter. Vi beregner at det vil være ca. 3400 eksamensmøtte på valgemner hvert år, dersom hver eksamenskandidat skal levere en skriftlig innlevering vil dette bety over en million i økte kostnader i forhold til i dag.

Imidlertid er det i dag flere emner som allerede har skriftlig innlevering, og arbeidsgruppen foreslår at faglærere får mulighet til å gi dette som frivillig tilbud til de studentene som ønsker det. Da kan vi gi et anslag om at kanskje 1000 av de 3400 eksamenskandidatene har ønske om å levere inn en slik skriftlig oppgave. Dette tiltaket vil da bety 320 000 i økte årlige utgifter.

2.3.4 Parallele forelesninger: Arbeidsgruppen har også diskutert andre studiekvalitetshevende tiltak for emner med svært mange studenter. Seks emner har mellom 100 og 340 gjennomsnittlig eksamensmøtte studenter. Ett tiltak som er blitt diskutert er å dele opp i flere parallelle undervisningspartier for slike emner. Dette går imidlertid i mot prinsippet om at fakultetet ikke tilbyr overlappende undervisning. Det er også et svært kostbart tiltak, da man (minimum) dobler undervisningsutgiftene. Videre vil hver gruppe fortsatt bli så stor at arbeidsgruppen er usikker på om dette vil bety en tilstrekkelig bedring til å begrunne ressursbruken. Arbeidsgruppen mener at tilbud om TULSA vil gi et bedre supplement for studenter på svært store valgemner, og foreslår derfor ikke parallelle forelesninger.

Arbeidsgruppen vil jobbe videre med disse forslagene i delrapport 2, avhengig av tilbakemeldingene på denne delrapporten. Se også punkt 2.5 om teknologi, hvor arbeidsgruppen vil anbefale at det legges til rette for at valgemner som ønsker det kan utvikle filmer med relativt konstant fagstoff.

2.4 Tilby emner med lavere frekvens

Som nevnt i punkt 2.1 ønsker arbeidsgruppen å anbefale at fakultetet skal tilby en portefølje hvor det tilbys 50 valgemner med undervisning en gang i året. Imidlertid vil det være mulig å tilby flere enn 50 valgemner dersom fagmiljøene og ansvarlig faglærere ønsker å tilby noen emner med lavere frekvens.

Dette gjøres allerede i dag: Valgemnene JUS5134 The Right to Peace og JUS5503 Human Rights and Counter-Terrorism: Striking a Balance? er to emner som alternerer slik at ett av dem går hver høst. Emnene er tilknyttet LLM-programmet i Public International Law og MPhil-programmet i Human Rights, og kan brukes som valgemner i masterstudiet i rettsvitenskap.

En fordel med dette er at lavere frekvens vil gi fagmiljøene mulighet til å holde liv i flere fag. Det er videre mulig å se på lavfrekvente emner som emner en kan endre og spisse i henhold til tilgjengelig intern kompetanse. Man kan legge opp plan for emnene i henhold til eventuelle undervisningsfrie

perioder for ansvarlig faglærer (frikjøp, uttak og forskningstermin), og dette vil redusere behovet for at andre må påta seg fagansvaret for andres emner og behovet for eksterne timelærere.

For studentene er lavere frekvens en ulempe, da det for noen vil kunne føre til at de ikke kan avlegge ett emne de ønsker, dersom det ikke passer inn i studieplanen deres. Men alternativet er å legge ned fag, og det vil ha en større negativ konsekvens for studentene. Administrativt krever lavere frekvens at man har gode rutiner for langsiktig planlegging. Videre er det viktig at nettinformasjonen er oppdatert og god, slik at studentene i størst mulig grad kan planlegge studiet slik at de kan avlegge de valgemnene de ønsker.

Også for emner som har ordinær frekvens er det fullt mulig å justere emnenavn, læringskrav og litteraturliste for å legge til rette for å bruke midlertidige ansatte som har særskilt kompetanse innenfor fagområdet i undervisning. Dette krever imidlertid god planlegging, og er derfor mer egnet for lavfrekvente emner.

2.5 Teknologi: ressursbruk og undervisningskvalitet

Arbeidsgruppen vil anbefale at ansvarlige faglærere for valgemner tar i bruk tilgjengelig teknologi, herunder særlig å filme forelesninger og å utvikle filmer.

Opptak gjennom podkast-ordningen er nå både godt kjent og hyppig brukt. Fakultetet har nå lagt til rette for at man lett skal kunne filme forelesninger. Opptaksutstyr for video er installert i auditoriene i Urbygningen, Misjonssalen og Storsalen, slik at det skal være enkelt for ansvarlig faglærer å filme undervisningen. Å filme forelesninger gjør undervisningen mer tilgjengelig for studenter som følger emnet det aktuelle semesteret, det reduserer negativ konsekvens av fravær, og studentene kan bruke filmene for repetisjon av stoffet.

Gruppen har kommentert at det er uheldig at dagens podkasts/filmer kun er tilgjengelig dersom man er oppmeldt til det aktuelle emnet. Studenter som vurderer hvilket valgemne de skal avlegge vil imidlertid kunne ha stor nytte av å se/høre disse filene også før de er oppmeldt til emnet. Det bør derfor vurderes om alle studenter med studierett skal ha tilgang til filene.

Opptak av forelesninger kan også ha potensial for gjenbruk over flere semestre. Et gjentagende ønske fra ansvarlig faglærere på valgemner er å kunne tilby flere forelesninger i emnet. Det er imidlertid kostnadskrevenende å øke antall undervisningstimer knyttet til valgemner, og dette må eventuelt balanseres med å redusere antall emner mer enn det arbeidsgruppen ønsker å gå inn for. Arbeidsgruppen vil heller anbefale ansvarlig faglærere å gjøre bruk av de teknologiske mulighetene vi har. Dersom en har filmet forelesningsrekken sin et tidligere år, kan en velge å vise til tidligere opptak dersom det er fagstoff som er relativt konstant. Tiden som blir frigjort i aktuell undervisningsrekke kan man bruke på å gå dypere inn i enkelte emner eller inkludere nye temaer.

Videre ønsker arbeidsgruppen å anbefale utvikling av filmer. Fakultetet har lagt til rette for å lage egne filmer/filmsnutter i studio. Slike filmer kan fylle flere formål. En kan utvikle filmer som gjennomgår relativt konstant fagstoff i emnet, slik at en kan frigjøre tid i undervisningsrekkene ved

å henvise til film. Filmer kan også lages med det formål å gi eventuelle bachelorstudenter innføring i faget, metode og begreper slik at de bedre kan følge undervisningsrekken.⁷

Utvikling av flere og lengre filmer vil kreve tid og ressurser. Ansvarlig faglærer må ha frihet til selv å vurdere hva som er riktig medium og om det er et mål å frigjøre mer undervisningstid eller heve kompetansen til bachelorstudentene. Dersom ansvarlig faglærer mener at filmene kan gjenbrukes og med det øke undervisningskvaliteten, bør det oppfordres til og legges til rette for dette.

Arbeidsgruppen avventer fakultetets behandling av spørsmål om godskriving av tid brukt til å utarbeide filmer, og vil komme med en mer detaljert anbefaling på dette punktet i delrapport 2.

2.6 Skal det settes opp undervisning i emner med lavt studenttall?

Arbeidsgruppen har diskutert regelen om minimum 15 eksamensmøtte for å sette opp undervisning i ett valgemne, og vil anbefale at regelen videreføres.

Det er naturlig at vi kun tilbyr forelesningsrekker med våre interne lærerressurser når et visst antall studenter møter opp, ettersom undervisningstid er en begrenset ressurs. Det er ønskelig at fakultetet tilbyr en portefølje med forskningsnære, aktuelle og oppdaterte emner som primært undervises av internt ansatte. Arbeidsgruppen mener imidlertid at det er synd å helt fjerne emnetilbud kun for å senke antallet valgemner, særlig da emner uten ordinær undervisning ikke koster fakultetet mer enn det de innbringer i studiepoengsproduksjon. Arbeidsgruppen anbefaler at man viderefører ordningen der emner der det ikke settes opp ordinær undervisning, kan tilby fire timer veiledning til studentene som ønsker å ta faget.

At grensen settes ved 15 studenter kan begrunnes fra et økonomisk ståsted: Kartleggingen har vist at det kreves at 11 studenter skal bestå ett emne for å gå i null, og emnene bør gi noe overskudd.⁸

For engelske emner er det en særlig utfordring dersom det ikke tilbys undervisning. De engelske valgemnene avlegges av innreisende utvekslingsstudenter, som kan ha både en klar forventning om undervisningstilbud, og behov for et studiemiljø. Å tilby emner uten undervisning er trolig ikke innenfor hva vi har forpliktet oss til å tilby til avtaleinstitusjonene, og vil kunne være negativt for arbeidet med å få etablert gode utvekslingsavtaler. For de engelskspråklige emnene er det ekstra viktig med god informasjon, i god tid, til studentene.

Arbeidsgruppen ser imidlertid ikke grunn til å foreslå at emner som har gått et visst antall semestre uten undervisning skal legges ned automatisk. Dette har sammenheng med hva arbeidsgruppen ønsker å foreslå for nytt system for opprettelse og nedleggelse av valgemner, særlig at alle valgemner opprettes med begrenset «levetid». Dersom det skal legges opp til et system hvor fagmiljøene skal ha en innstillende myndighet, bør de også få frihet til å ta stilling til om det finnes tilstrekkelige særlige grunner til å videreføre små fag. At disse vil gå på bekostning av muligheten

⁷ Mer info og eksempel på film i studio er lagt ut på denne siden: <http://www.jus.uio.no/tjenester/it/hjelp/opptak-undervisning/studio-opptak/>

⁸ Se delrapport 1a punkt 8.

til å opprette nye fag, vil etter arbeidsgruppens oppfatning gi tilstrekkelig grunn til å tro at fagmiljøene ikke tar for lett på denne vurderingen.

2.7 Samarbeid på tvers av fagmiljø: økt tverrfaglig emnetilbud for studentene på MiR

Arbeidsgruppen er positive til samarbeid på tvers av fagmiljøer. Faglig samarbeid på tvers kan oppfylle mål med tanke på aktualitet i porteføljen, god ressursutnyttelse og tverrfaglighet.

Per i dag kan studenter på MiR kun avlegge emner med JUR- eller JUS-kode som valgemne på 3., 4., og 5. studieår. I studiereformen fra 2011 økte man antall valgemner i graden fra 30 stp til 50 stp. Institutt for kriminologi og rettssosiologi (IKRS) og Senter for menneskerettigheter (SMR) tilbyr flere valgemner som kan være interessante for studenter på masterstudiet i rettsvitenskap (MiR). [Se oversikt her for liste over valgemner med HUMR, KRIM og RSOS-kode på bachelor- og masternivå.](#) I dag kan disse emnene kun godkjennes som del av studiet etter særskilt søknad. Arbeidsgruppen anbefaler at studenter på MiR skal kunne velge (maksimalt) ett emne med kodene HUMR, KRIM eller RSOS som del av sin valgdelt i studiet.

Dette tiltaket fyller flere formål. Studentene vil få et økt emnetilbud å velge fra, noe som er særlig ønskelig i lys av at arbeidsgruppen anbefaler å redusere porteføljen noe. Det øker det tverrfaglige aspektet i masterstudiet i rettsvitenskap. Det er et svært ressurseffektivt tiltak, det krever ingen nye emneoppsettninger, øker valgtilbudet for studentene, og legger til rette for at flere emner fylles opp til riktig gruppestørrelse. Videre tenker arbeidsgruppen at det er positivt med tanke på å legge grunnsteiner for mer samarbeid på tvers av fagmiljøer på sikt.

IKRS og SMR må ha anledning til å selv fastsette hvor mange studenter det kan åpnes for på de enkelte emnene. Videre må de ha anledning til å prioritere egne programstudenter. Fakultetet kan ikke garantere plass på disse emnene for alle MiR-studenter. SMR og IKRS melder at de ønsker å forbeholde de obligatoriske emnene i master- og bachelorprogrammene for sine egne studenter, for å kunne legge til rette for godt studiemiljø. SMR tilbyr i tillegg flere valgfrie HUMR-emner, og disse kan åpnes opp. Her er det meldt at det ikke er ønskelig med en gruppestørrelse på mer enn 50 studenter på hvert emne. Ved IKRS er det flere valgfrie emner hvor undervisningsformen er forelesninger, og størrelsen på undervisningsrommene setter grensen.

Spørsmål om samarbeid på tvers av fagmiljøer kan også være aktuelle innad og mellom fakultetets øvrige institutter og opp mot andre fakulteter, f.eks. knyttet til UiOs tverrfakultære initiativer. Arbeidsgruppen ser dette som viktig, men har i denne delrapporten ikke identifisert konkrete tiltak. Dette skal det jobbes videre med i delrapport 2.

2.8 Oppfølging av omfang og undervisningstilbud i språkemer og andre enkeltemner

De tre språkemnene som tilbys ved fakultetet har undervisningsrammer som skiller seg både fra øvrige valgemner og er innbyrdes ulike. Språkemnenes særlige natur krever at det gis et mer omfattende undervisningstilbud enn for øvrige emner, men det er naturlig å ha felles rammer for de tre språkemnene. Studieårsansvarlig har gjennomført et første møte med de ansvarlige faglærerne for språkemer for å harmonisere disse.

De ansvarlige faglærerne har ønske om å finne frem til felles rammer for språkemnene. Det er ønskelig at de tre emnene finner frem til en mal som kan passe for alle med tanke på antall undervisningstimer, skriftlige innleveringer og vurderingsform. Av pedagogiske grunner er det ønskelig å la emnene fortsatt gå over to semestre, med eksamen ca. midt i andre semester.

Studieårsansvarlig og administrasjonen anbefaler at de emnene settes ned til 10 stp og at arbeidsmengde justeres for at det reelt skal kunne inngå i et allerede travelt 3. studieår.

De ansvarlige faglærerne vil komme tilbake til arbeidsgruppen med et konkret forslag for rammer for språkemer fremover. Arbeidsgruppen vil komme med en anbefaling for språkemer i delrapport 2.

Også andre enkeltemner har undervisningstilbud som er mer omfattende enn hva som er ordinært for valgemner. Dette gjelder JUROFF1201 Introduksjon i forvaltningsrett, JUROFF1500 Strafferett og EURO2101 EØS-regelverket. Også her kan det være naturlig med en harmonisering av tilbudet. Dette vil bli videre fulgt opp i forbindelse med arbeidet med delrapport 2, i samarbeid med de ansvarlige faglærerne for disse.

Etter- og videreutdanning; Spørsmålet om opprettelse av egne EVU-emner bør diskuteres som del av delrapport 2. I utgangspunktet ønsker valgemnegruppen ikke å gå inn for å adgangsbegrense valgemner. Dersom emnene ikke adgangsbegrenses kan fakultetet fortsatt tilby valgemner til et bredt tilfang interesserte og således oppfylle samfunnsoppdraget med å tilby undervisning og eksamen i flere fagområder, først og fremst til ferdig utdannede jurister, men også til andre yrkesgrupper.

3. System for opprettelse og nedleggelse av valgemner

3.1 Innledende betraktninger – hva kan vi lære av erfaringene fra tidligere forsøk på å redusere porteføljen?

Den overordnede målsetningen for valgemnegruppen på dette punktet er å komme med forslag til et bærekraftig system som legger bedre til rette for fagutvikling og dynamikk innenfor porteføljen.

Arbeidsgruppen har sett på tidligere prosesser og vedtak knyttet til porteføljen og Programrådet for master i rettsvitenskap (PMR) som vedtaksorgan. Delrapport 1a har vist at selv om det har vært stor enighet om å redusere valgemneporteføljen i over 10 år, økte antallet valgemner den første perioden – før dagens praksis med nærmest full stopp for etablering av nye valgemner festet seg.

- Det finnes svært få eksempler på at fag er foreslått nedlagt (utenfor tidligere arbeidsutvalg). Presumsjonen om at fag varer inntil den aktuelle faglærer foreslår å legge dem ned, virker i praksis nærmest å sikre opprettede fag evig liv – også der det er svært få studenter som tar dem. Ingen har i dag insitament til å foreslå fag nedlagt.

- Når fagene vurderes hver for seg og fortløpende når søknader om opprettelse kommer, er det vanskelig å få gjort samlede vurderinger av porteføljen, som å se etter overlapp og balanse i tilbudet m.m.
- Tidligere arbeidsutvalg har, til tross for at man har lagt opp til en viss bredde i representasjon, kommentert at de ikke er kompetente til å vurdere alle valgemner, og med det anbefale hvilke som skal videreføres og hvilke som bør nedlegges. Mer spesialisert kompetanse ligger hos faglæreren (som i dag har liten grunn til å foreslå nedleggelse) og fagmiljøene (som i dag ikke har noen rolle i prosessen).

På bakgrunn av dette foreslår arbeidsgruppen tre grep for å bidra til en bedre prosess for opprettelse, videreføring og nedleggelse av valgemner:

- Fagene opprettes for en begrenset periode. Videreføring krever ny beslutning.
- Alle valgemnene vurderes samtidig.
- Fagmiljøene (ved instituttene/sentrene) gis en formell rolle i prosessen.

Disse tre grepene er beskrevet nærmere nedenfor.

3.2 Fagene opprettes for en begrenset periode

Arbeidsgruppen mener at opprettelse av valgemner bør være midlertidig. Dette for å hindre at fag blir videreført fordi ingen egentlig tar stilling til dem. Dette er viktig for å legge til rette for dynamikk i porteføljen, slik at det også blir plass for nye fag.

En prosess hvor man jevnlig reviderer emner og avgjør hvilke som skal opprettes, videreføres og nedlegges er ressursmessig krevende for alle involverte: ansvarlig faglærer, fagmiljø, administrasjon og vedtaksorgan. Det bør derfor ikke legges opp til at dette skal gjennomføres med stor hyppighet. Videre er det viktig for studentene å få god og langsiktig informasjon om hvilke emner som tilbys de neste årene, for å kunne planlegge studiet sitt. Imidlertid vil en for lang begrenset periode låse porteføljen og dermed ikke legge til rette for dynamikk og nye fag.

Arbeidsgruppen vil på denne bakgrunn anbefale at valgemner opprettes for en tidsperiode på fire år. Dette er en tidsperiode som også gir mening med tanke på valgperioden for styringsorganer på fakultets- og instituttnivå. Etter fire år anses faget nedlagt, dersom det ikke fattes vedtak om å videreføre det.

At emner opprettes for en begrenset periode vil kreve mer av ansvarlig faglærer sammenlignet med dagens situasjon hvor utgangspunktet er at emner vedvarer. Dersom ansvarlig faglærer ønsker at emnet skal videreføres, må dette begrunnes. Samtidig kan det også bidra til å sikre at det gjøres oppdateringer i læringskrav, vinkling, litteratur osv. For lærere som allerede gjør dette jevnlig, vil arbeidsbyrden trolig være begrenset.

Både for vedtaksorgan og for administrasjonen vil prosessen medføre arbeid. For administrasjonens del vil dette være knyttet både til selve prosessen, og til videre oppfølging av informasjon på nett, opprettelse av nye emner i FS/studentweb og på internett.

3.3 Alle valgemnene skal vurderes samtidig

Arbeidsgruppen anbefaler at alle emner bør behandles samtidig, snarere enn fortløpende og hver for seg slik det gjøres i dag.

En samlet behandling gjør det mulig å se fagene i sammenheng, videre vil det gi insitamant for å legge ned noen emner for å skape rom for nye fag. Man kan vurdere muligheten for å slå sammen fag som har overlapp, eller se på om to fag som har noe sammenheng skal alternere annethvert år. Arbeidet med valgmenporteføljen kan bli en del av en konstruktiv, faglig diskusjon om hva slags undervisningstilbud fakultetet skal ha som helhet. I dagens system tar PMR og dekanat kun stilling til ett og ett emne, og da forslag om nye emner sjelden følges av en søknad om nedleggelse av annet emne, blir mange forslag avvist med henvisning til økonomi. Dersom fakultetet skal kunne gjøre plass for nye emnetilbud uten å utvide rammen ytterligere må porteføljen vurderes i sammenheng. Dette tiltaket vil legge til rette for at vi kan opprette nye emner hvert fjerde år samtidig som det samlede antallet emner holdes konstant.

Den praktiske ulempen med en slik felles behandling hvert fjerde år er at det vil kunne skape «ventetid» for nye, gode ideer som dukker opp midt i perioden. Å måtte vente til neste felles behandling vil gi en treghet og lite fleksibilitet til å følge aktuell forskningskompetanse ved instituttene, f.eks. ved nyansettelser eller etablering av nye forskningssentre. Arbeidsgruppen har diskutert ulempene ved dette, herunder faren for at det vil skape frustrasjon i fagmiljøet, og at vi kan gå glipp av gode emnetilbud.

Også med dagens system tar det imidlertid tid fra en idé er unnfanget til et valgemne kan starte opp, og gruppen er usikker på hvor mye man vinner på å lage et «hastespor», vurdert opp mot det overordnede hensynet om å ikke legge opp til mange særregler og unntak. En mulighet er å åpne opp for vurdering av nye særskilte emner etter to år inn i en ny periode. Eventuell videreføring av emner som etableres på denne måten må vurderes når man har en ny samlet prosess, slik at man beholder muligheten til å se porteføljen i sammenheng. Den langsiktige og økonomiske konsekvensen av å tillate opprettelse av nye emner midtveis vil da være relativt liten.

3.4 Fagmiljøene som deltager i beslutningsprosessen

Erfaringer fra tidligere arbeidsutvalg peker på betydningen av kompetanse på de aktuelle fagfeltene når beslutninger om nedleggelse skal fattes. Ideelt sett bør endringer i sammensetningen av valgmenporteføljen være del av en konstruktiv, faglig diskusjon om hva slags undervisningstilbud fakultetet skal ha.

Det er primært i de enkelte fagmiljøer at man finner kunnskap og faglig kompetanse knyttet til innholdet i de ulike fagene, hvor retts- og samfunnsutvikling tilsier endringer, på hvilke områder det finnes ny forskning å bygge på, og hvilke undervisningskrefter som finnes og bør benyttes både

i nåtid og i de neste årene. Arbeidsgruppen mener at dette tilsier at fagmiljøene bør ha en tydelig og sentral rolle i beslutningsprosessen.

Arbeidsgruppen foreslår videre at fagmiljøene får konkrete rammer for hvor mange fag de kan foreslå. Man får dermed synliggjort betydningen av at fag legges ned eller slås sammen, så nye kan få plass.

Dette reiser flere underspørsmål: hvilke «fagmiljøer» skal delta, hvilke rammer skal de få, og hvordan skal prosessen foregå?

3.4.1 Hvilke «fagmiljøer» bør delta?

Arbeidsgruppen har diskutert følgende fagmiljøer som aktuelle enheter for en slik deltagelse: instituttene, forskergruppene og profilene. Nedenfor gjengis hovedpunktene i arbeidsgruppens synspunkter.

Instituttene

Fakultetet er organisert i fem ulike institutter: Institutt for privatrett, Institutt for offentlig rett, Institutt for kriminologi og rettsosnologi, Nordisk institutt for sjørett og Norsk senter for menneskerettigheter.

Flere argumenter taler til fordel for å bruke disse i valgmemneprosessen. Instituttene representerer en konkret fast ramme for et etablert fagmiljø, der de fleste sitter i geografisk nærhet. Instituttrammene er aktuelle i flere sammenhenger, og instituttene har også i økende grad ansvar for spørsmål knyttet til undervisning. Organiseringen er noenlunde permanent, og dette kan skape en viss kontinuitet både mht rammene for hvor mange antall valgmemner enheten kan foreslå, og fagsammensetningen. At det kun er fem institutter gjør at de vil få en ramme av en viss størrelse, noe som kan oppleves positivt. Videre har alle LLM/MPhil-programmene en klar forankring i ett institutt, slik at behovene til disse programmene vil kunne ivaretas.

Imidlertid er det flere valgmemner som går på tvers av instituttgrensene. En slik inndeling vil neppe være ideell med tanke på å legge til rette for samarbeid på tvers. For IFP og IOR, som begge har et stort antall ansatte, kan det også bli krevende å få til en god prosess internt.⁹ Det vil kreve noe administrativ støtte, og man kan se for seg at dette kan løses med å lage noen grupperinger innenfor instituttgrensene, eventuelt knyttet til forskergrupper/profiler/LLMs/MPhil.

Arbeidsgruppen foreslår at instituttene får rollen som innstillende organ til hvilke valgmemner som skal inngå i porteføljen.

Forskergruppene

[Det er i dag 16 aktive forskergrupper ved fakultetet.](#)

⁹ Se mer om dette i punkt 3.4.2 nedenfor.

Forskergruppene er aktive, mer spissede mindre fagmiljøer. De går på tvers av instituttgrensene og legger til rette for tverrfaglighet og samarbeid ved fakultetet. Gruppene er fleksible og nedlegges og opprettes ettersom hva som er aktuelle forskningsområder. Å ta utgangspunkt i forskergruppene når valgmenyporteføljen skal utformes, vil trolig føre til at denne vil bestå av emner hvor det tilbys aktuell og forskningsnær undervisning. En kan argumentere for at det er gode faglige grunner for å legge beslutningsmyndigheten hit.

Men sammensetningen til forskergruppene er gjort med tanke på forskningsinteresser, ikke bredde. En rekke fagområder er ikke dekket opp i fakultetets forskergrupper. Motsatt er noen områder svært godt dekket – det finnes f.eks. to forskergrupper knyttet til konstitusjonell rett. Å gi forskergruppene en sentral rolle kan føre til at gode valgmenyer, der det finnes forskningskompetanse, vil bli nedlagt fordi emnet ikke er innenfor kjerneområdet til forskergruppen der det er plassert. Forskergruppene er heller ikke knyttet til LLM/MPhil-programmene, og kan i mindre grad enn instituttene forventes å ta ansvar for deres behov. At antallet forskergrupper er såpass høyt, betyr at hver gruppe vil få en lav ramme for valgmenyer de kan foreslå. Det er også et åpent spørsmål om forskergruppene ønsker dette som en del av sitt mandat.

Arbeidsgruppen mener derfor at det ikke er hensiktsmessig å gi forskergruppene en formell rolle i prosessen.

Profilene

[Det er i dag opprettet åtte valgprofiler på masterstudiet for rettsvitenskap; en niende er vedtatt med oppstart fra høsten 2018.](#)

Flere av profilene er tverrfaglige og de ble utformet med utgangspunkt i dagens portefølje. Da profilene ble opprettet skulle de være en god måte å anvende de valgmenyene fakultetet allerede hadde. Dette betyr at de faglige tyngdepunktene som fakultetet allerede har blir synlige der det er opprettet en profil. Profilene skulle i utgangspunktet ikke brukes som argument for å opprette nye emner, men i dag er det likevel slik at det at et emne inngår eller kan inngå i profil ofte blir brukt som argument ved søknad om emneoppsettelse eller gjenoppsettelse av undervisning. Å gi profilene en rolle i å bytte ut et valgmeny med et annet, vil imidlertid ikke være problematisk hvis antallet består. Videre ser man at tre av LLM/MPhil-programmene har klar sammenheng med hver sin profil. Dersom man i tillegg til profilene gir en egen ramme til SMR kan man sørge for at behovene for LLM/MPhil-programmene blir ivaretatt. Å la profilene foreslå valgmenyene vil gi dem større myndighet og ansvar.

Profilene fyller imidlertid ikke fakultetets bredde. Noen fag/fagfelt står på sidelinjen, og det kan virke noe tilfeldig hvilke områder som faller innenfor profiler og hvilke som ikke gjør det. Å la profilene ha en sentral rolle i prosessen, vil kunne føre til faglige skjevheter. En rekke fag inngår også i flere profiler.

I tillegg har profilene til nå vist seg lite brukt av studentene. Som beskrevet i delrapport 1a, ser vi at det er en del som melder seg opp til profil, men svært få studenter som gjennomfører.

Arbeidsgruppen mener ikke det er aktuelt å gi profilene en sentral rolle i prosessen med å beslutte valgmenntilbudet før de fungerer bedre.

Arbeidsgruppen har også diskutert valgprofilene i seg selv. Gruppen er i utgangspunktet positiv til valgprofilene. Dette gir studentene en mulighet til å få en spesialisering som kan være nyttig i møte med arbeidsmarkedets behov. Det å ta valgmenner som har en faglig sammenheng kan øke studentenes forståelse av det enkelte fag, og også lette undervisningen: veien til mer avanserte faglige spørsmål blir kortere der noe av det grunnleggende er kjent. Samtidig gir det lave antallet studenter som oppnår profil grunn til å se nærmere på profilene. Dels kan det være grunn til å se nærmere på de faglige krav som er satt. Dagens krav ekskluderer mange studenter: De som ønsker å velge praksis, utveksling og stor masteroppgave kan ikke velge profil. Dels kan det være spørsmål om profilene bør gi større merverdi dersom de skal videreføres. Arbeidsgruppen mener at profilene ideelt sett bør innebære tettere samarbeid mellom faglærerne innenfor de aktuelle fagene, profilene bør ha hjemmesider og kobles opp mot forskergrupper og levende fagmiljøer. Dersom studentene skal ha interesse av å velge profiler må de inviteres inn i fagmiljøet. Arbeidsgruppen vil jobbe videre med dette i delrapport 2.

3.4.2 Forslag til beslutningsprosess og rammer

For å sikre at instituttene gjør en reell prioritering og vurdering av valgmennene, mener arbeidsgruppen det er viktig at de får en ramme, et maksimalt antall de kan foreslå, å forholde seg til. Gruppen anbefaler følgende tre trinn i beslutningsprosessen:

- PMR/dekanat tildeler rammer til hvert enkelt institutt
- Instituttene gjennomfører en diskusjonsrunde i sitt fagmiljø, og sender tilbake en liste over de valgmennene instituttet ønsker at skal tilbys for den neste 4-årsperioden
- PMR/dekanat vedtar hvilke emner som skal tilbys som valgmenner for neste 4-årsperiode

En slik prosess vil også gjøre det enklere å styre det samlede antallet fag ut fra fakultetets økonomiske situasjon og prioriteringer på det aktuelle tidspunktet – ved enten å øke eller redusere rammene.

Arbeidsgruppen anser at det å komme med konkrete forslag til rammer for første gjennomgang av porteføljen vil gå inn i delrapport 2, dersom en slik ordning skulle få støtte når delrapport 1b diskuteres. Tabellen nedenfor kan imidlertid illustrere hva forslaget vil kunne bety for de enkelte instituttene. Den viser antall valgmenner tilknyttet hvert institutt,¹⁰ og et forslag til ramme basert på

¹⁰ Fagene er plassert basert på ansvarlig faglærers institutt-tilknytning.

at porteføljen skal reduseres til 50 emner og at reduksjonen skal gjøres i forhold til hvor mange valgemenner som er knyttet opp mot hvert institutt i dag:¹¹

Institutt	Antall emner i dag	Skissert ny ramme
IOR	29	21
IFP	26	18
NIFS	10	7
SMR	5	3
IKRS	1	1

Arbeidsgruppen har diskutert hvordan en slik prosess kan fungere på instituttnivå. Mye står på spill for den enkelte faglærer, og det er fare for misnøye og opplevelse av at enkeltpersoner lar egne faglige interesser få forrang. Prioriteringer av denne typen vil alltid kunne være konfliktskapende, men etter en helhetsvurdering ser arbeidsgruppen instituttet som den beste arenaen for slike faglige vurderinger.

Det er viktig at instituttene legger opp til en bred og åpen prosess. Arbeidsgruppen mener instituttrådet bør få en formell rolle. Videre bør instituttene få konkrete føringer for hva de skal legge vekt på ved forslag om opprettelse og videreføring av emner. Dette kan både bidra til en åpen prosess, legge til rette for effektiv saksbehandling, og gi PMR/dekanat mulighet til å legge føringer for emnetilbudet. Arbeidsgruppen har tatt utgangspunkt i de eksisterende kriteriene for opprettelse og nedleggelse av valgemenner, og presenterer i punkt 4 et revidert forslag til kriterier som skal brukes i denne prosessen.

Arbeidsgruppen har videre diskutert om det bør lages noen «sikkerhetsventiler» for forslag som ikke får støtte fra eget institutt. Dette gir en viss fleksibilitet, og kan særlig være viktig for valgemenner som går på tvers av instituttgrenser, heller enn å ligge innenfor ett institutts kjernevirksomhet. Mot dette taler ønsket om å ha enkle og klare regler som hindrer et stort antall «benkeforslag». Det kan også være uklart hvorfor PMR/dekanat skal være bedre egnet til å gjøre avveiningene, dersom man ønsker å gi fagmiljøene en reell myndighet. Arbeidsgruppen ser det likevel som et alternativ å beholde en «pott» på et visst antall «frie emner» som kan vedtas opprettet av PMR/dekanat dersom forslag fremmes av ansvarlig faglærer med støtte av profilansvarlig / forskergruppe. En slik «pott» bør komme i tillegg til rammen på 50 valgemenner og ikke redusere rammen til de enkelte instituttene. Det er viktig en slik pott ikke undergraver systemet og brukes taktisk for å øke rammene. Arbeidsgruppen vil anbefale at potten settes til maksimalt 5 emner, og legger til grunn at dette skal være en sikkerhetsventil som kan brukes for å hindre de mest uheldige utslagene av den nye prosessen, men som ikke nødvendigvis skal brukes fullt ut i løpet av hver prosess.

¹¹ Alternativt kan størrelsen på rammen knyttes til instituttets/senterets størrelse, f.eks. målt i antall ansatte.

3.5 Alternativt forslag: Beholde dagens ordning for opprettelse og nedleggelse av valgemner

Arbeidsgruppens forslag til nytt system for opprettelse, videreføring og nedleggelse av valgemner har noen klare utfordringer: det vil føre til «ventetid» for noen gode ideer, økt arbeidsmengde hvert fjerde år, fare for uklarhet knyttet til hvordan instituttene vil gjennomføre prosessen og at noen emner kan falle ut dersom de ikke har støtte fra instituttledelsen eller faller mellom institutter. Men arbeidsgruppen mener at forslaget representerer et godt svar på hovedproblemstillingen: her vil det lettere åpnes for fagutvikling og nye emner, samtidig som man kan sørge for at man har et overordnet grep om den samlede porteføljen.

Alternativt kan arbeidsgruppen jobbe med å foreslå justeringer til dagens ordning, hvor PMR og dekanatet mottar søknader om emneopprettelser direkte fra ansvarlig faglærere. Arbeidsgruppen mener at dette fungerer dårlig i dag, da man må enten avvise søknader om nye emner, eller godta at valgemneporteføljen vokser. Dersom en skal legge til grunn at antall valgemner ikke skal øke, må også denne prosessen endres.

Arbeidsgruppen presenterer i denne delrapporten et forslag til reviderte kriterier for opprettelse og videreføring av valgemner. Man kan se for seg en prosess hvert fjerde (eller femte år) hvor hele porteføljen vurderes av PMR i henhold til disse kriteriene. Dersom dette skal gjennomføres bedre enn i dag, anbefaler arbeidsgruppen at dette opprettes ad hoc-grupper som kan gå gjennom eksisterende emner og nye forslag, og gi sin vurdering av hvilke emner som bør opprettes, videreføres og nedlegges.

4. Forslag til revisjon av vedtatte kriterier for valgemner:

Det ligger i arbeidsgruppens mandat for denne rapporten å foreslå hva som bør være førende for hvilke emner som skal tilbys. Arbeidsgruppen mener at fagmiljøene, representert ved instituttene, bør ha en avgjørende rolle i å vurdere hvilke emner som skal tilbys. Men dette bør skje innenfor et rammeverk der det både stilles noen absolutte vilkår, knyttet særlig til ansvarlig faglærers kompetanse og kapasitet til å følge opp emnet, og angir noen hensyn som skal tillegges vekt.

I formuleringen av kriteriene og hensynene har arbeidsgruppen tatt utgangspunkt i de gjeldende retningslinjene for opprettelse og nedleggelse av valgemner, men foreslår noen endringer. Gruppen mener at:

- Emner med mange studenter bør videreføres, og dette blir viktig å tydeliggjøre når emnene opprettes for en begrenset periode.
- Emner bør være forskningsnære og ha tilknytningspunkter til fakultets ulike miljøer. Det bør telle positivt dersom emner er knyttet til forskergrupper, LLM/MPhil-programmene, profilene eller flere fagmiljøer/institutter. Dette er også viktig for å sikre at det enkelte institutts tradisjonelle «kjerneområde» ikke blir for dominerende i beslutningsprosessen.
- Ulike valgemenner kan være interessante for ulike studentgrupper. Arbeidsgruppen foreslår at der ulike studentgrupper er et aktuelt hensyn skal studenter med studierett til MiR, LLM/MPhil og innreisende utvekslingsstudenter prioriteres. Gruppen ser ingen grunn til å prioritere mellom de ulike eksterne studentkategoriene.

På bakgrunn av dette foreslår arbeidsgruppen følgende nye kriterier og retningslinjer:

4.1 Forslag til «Vilkår og retningslinjer for opprettelse og videreføring av valgemenner»

Kriteriene faller i to kategorier: vilkår som må være oppfylt, og hensyn som skal tillegges vekt i prioriteringen mellom valgemenner som oppfyller vilkårene:

1. Faste vilkår for opprettelse og videreføring av valgemenner:

- a. Ansvarlig faglærer må være fast ansatt og ha forskningskompetanse i emnet.
- b. Ansvarlig faglærer skal som hovedregel undervise i emnet.
- c. Ansvarlig faglærer skal ha kapasitet til å følge opp tilstøtende oppgaver som eksamensarbeid og sensur, samt veiledning, oppdatering av emnebank til masteroppgave og samarbeid innenfor aktuelle profiler.

2. Hensyn som skal tillegges vekt i positiv retning:

- a. Høyt antall eksamensmøtte studenter. Slike emner skal i utgangspunktet videreføres, såfremt ansvarlig faglærer ønsker dette.
- b. At valgemenet tilbyr forskningsnær undervisning. Det er ønskelig at porteføljen består av emner som har nærhet til aktuell forskning og tilknytning til forskergrupper.
- c. At valgemenet inngår i ett av fakultetets LLM/MPhil-programmer eller i en profil.
- d. At valgemenet bygger på tverrfaglighet og/eller samarbeid mellom ulike fagmiljøer og/eller institutter.
- e. At valgemenet har samfunnsmessig relevans, enten dette kommer til syne ved et klart samfunnsmessig behov eller det finnes uttrykt interesse fra f.eks. juristprofesjonen.
- f. At valgemenet støtter opp under fakultetets og UiOs strategiske planer.

g. Dersom enkelte valgemenner er av særlig interesse for noen studentgrupper, skal disse tre målgruppene prioriteres, i denne rekkefølgen:

- i. Masterstudiet i rettsvitenskap (BA og MA)
- ii. LLM/MPhil-studenter (MA)
- iii. Innreisende utvekslingsstudenter (BA og MA)

5. Oppsummering

Valgemnegruppen har nå konkludert sitt arbeid med delrapport 1a og 1b. I løpet av våren 2017 har valgemnegruppen kartlagt dagens portefølje, de ulike studentgruppene, og sett nærmere på økonomien for valgemenner. På bakgrunn av dette har arbeidsgruppen lagt frem forslag om noen større prinsipielle endringer:

- Reduksjon av antall valgemenner i porteføljen for å kunne bruke de sparte ressursene på studiekvalitetshevende tiltak for emnene som tilbys.
- Nytt system for opprettelse, videreføring og nedleggelse av valgemenner, med opprettelse for en begrenset periode, regelmessig samlet vurdering av hele porteføljen, og involvering av fagmiljøene.

I henhold til mandatet for delrapport 1b har arbeidsgruppen diskutert hva som bør være førende for hvilke emner som skal tilbys.

Arbeidsgruppen mener at det bør være et absolutt vilkår at vi kun tilbyr valgemenner som har en fast ansatt med forskningskompetanse i faget som ansvarlig faglærer, og at denne ansvarlige faglæreren har mulighet til å følge opp emnet.

Arbeidsgruppen ønsker at fagmiljøene skal påvirke emnetilbudet og instituttene er da anbefalt som det fagmiljøet som best kan fylle denne rollen. Fakultetets forskergrupper, profilene eller LLM/MPhil-programmer gis ingen slik rolle, men kobles inn da emner som er knyttet til disse er ønskelig å prioritere. Videre ønsker arbeidsgruppen å prioritere emner som mange studenter tar, som det er uttrykt interesse for, og som er forskningsnære. Dette foreslås tatt inn i reviderte kriterier og retningslinjer for prioriteringene.

Det er grunnleggende at valgemenntilbudet skal være et tilbud for de som har studierett til master i rettsvitenskap, videre er behovene for fakultetets LLMs/MPhil studenter og innreisende utvekslingsstudenter helt sentrale. Den foreslåtte reduksjonen i antall valgemenner er ikke så stor at den vil gå utover kvaliteten av tilbudet for disse gruppene, videre vil antall studenter på hvert emne heller ikke bli for høyt.

Arbeidsgruppen har ikke diskutert valgemenner som etter- og videreutdanningstilbud (EVU) i lys av det samfunnsoppdraget fakultetet har med å tilby emner for ferdige jurister og andre profesjoner.

Spørsmålet om adgangsbegrensning på valgemner har vært diskutert helt kort og her var arbeidsgruppen negativ til å lukke emnene for kun programstudenter/utvekslingsstudenter.

Avhengig av tilbakemeldingene fra Dekanat, PMR og instituttledermøtet på delrapport 1a og 1b vil arbeidsgruppen arbeide med de detaljerte avklaringene knyttet til disse forslagene, og de videre implementeringsforslagene som er definert i mandatet for delrapport 2.